

AMMATTIKORKEAKOULUPEDAGOGIIKKA – ONKO SITÄ?

KOTILA HANNU (toim. 2003) **Ammattikorkeakoulupedagogiikka. Ajankohtaisia puheenvuoroja.** Edita.

Hannu Kotilan toimittama 300-sivuinen artikkelikokoelma ”Ammattikorkeakoulupedagogiikka, ajankohtaisia puheenvuoroja” sisältää 24 kirjoittajan 18 tekstiä, jotka on ryhmitelty oppimista, ohjaamista, oppimisympäristöä, arviointia ja opettajuutta käsitteleviin jaksoihin. Kunkin jakson alussa on esitelty jakson teema ja artikkeleiden sisältö lyhyesti. Esittely on hyvä pedagoginen idea, mutta kuten kokoomajulkaisuissa yleensäkin kirjassa ei säästyä samojen lähtökohtien ja käsitteperustojen kertaamiselta. Artikkelikokoelma luetaan harvoin kannesta kanteen, mutta arvostelijan on se tehtävä. Niinpä kahlasin kirjan läpi mielessäni kysymykset: Antaako kirja jotakin uutta siihen, mikä on käsitettävä ammattikorkeakoulupedagogiikaksi? Löytyykö kirjasta paljon puhuttuja hyviä käytäntöjä, joista olisi hyötyä kokeilijoille ja kehittäjille?

Kirjan ensimmäisen jakson otsikkona on ammattikorkeakoulupedagogiikan kehukset, johon johdatellaan monialaisuuden, elinkeino- ja työelämäyhteyksien ja alueellisen vaikuttavuuden kautta. Hannu Kotila hakee artikkelissaan vaihtoehtoa konstruktivistiselle oppimiskäsitykselle situationaalisen oppimisen, kognitiivisen oppipoikamallin ja käytännön yhteisöjen ohjaamisen lähtökohdist. *Hannele Salminen* etsii artikkelissaan perusteita työelä-

män aikuiskoulustarpeiden kautta ammattikorkeakoulun jatkotutkintojen toteuttamiselle.

Matti Vesa Volanen pohdiskelee tiedon ja taidon, ammatin ja sivistyksen käsitteiden etymologiaa sekä oppimisen muodon ja sisällön välistä dialektiikka. Yllättäen ”learning by doing” ei olekaan tekemällä oppimista, vaan kääntyy muotoon ”oppia mallintamalla”. Sen sijaan ”learning by making” tarkoittaa ”oppia tekemällä”. Nämä ja oppimisen kolmas muoto ”learning by being” eli ”oppia olemalla” saavat taulukon muodon, jossa oleminen liittyy teoriaan, mallintaminen käytäntöön ja tekeminen tuottamiseen. Ikävä kyllä hyvä yritys menee solmuun ja artikkeli jää kesken.

Katariina Raij määrittelee osaamista tuottavan ammattikorkeakoulua Balance Score Card -mallin avulla, jonka tasa-painotekijöitä ovat *osaamisen ympäristö* (tieto-, taito-, arvo- ja kokemusympäristöt), *hankkeistettu opetus* (kehittämishankkeet opetussuunnitelmat ja ohjaus), *opettajuus* (työelämän kumppanit sekä opettajat pedagogeina, vaikuttajina, tukijoina ja kehittäjinä) ja *osaajaksi kehittyvä oppija* (tulokselliset kehittämishankkeet, oppimisstrategiat ja -polut). Malli antaa hyvän tuntuman ammattikorkeakoulupedagogiikan kehystekijöihin, mutta kuka tai mikä on osaajaksi kehittyvä oppija hankkeineen, strategioineen ja polkuineen. Pilkun viilaamista tai ei, mutta olisiko parempi puhua oppijoista, joiden kanssa opettajien on yhdessä tehtävä työtä? Abstraktion sijaan monikol-

linen ilmaisu antaisi mielikuvan erilaisista ihmisistä, jotka voivat myös yhdessä olla oppisensa subjekti.

Jakson viimeisessä artikkelissa *Pekka Kalli* palauttaa lukijan konstruktivismiin kritiikkiin tukeutuen *Tapio Puolimatkan* filosofiseen realismiin. Itse en jaksa innostua kaiken kumovasta kritiikistä, joka tyypillisesti tekee ensin kuvan kohteestaan ja ampuu sen sitten alas. Pikemminkin on niin, että teorioista löytyy heikkoja kohtia, joiden seurauksena joko itse teoriaa kehitetään tai luodaan uutta teoriaa. Harvoin ne ovat kokonaan kumottavissa. Esimerkiksi ehdollisen käyttäymisen perusteita ei ole kyetty muuksi muuttamaan behaviorismin ahkerasta kritisoinnista huolimatta. Kallin vaihtoehto konstruktivismille on ratkaisukeskeisen pedagogiikka. Siinä ratkaisu on ongelmaa tärkeämpää, mutta entä oppimisessa? Eihän oppiminen ole koskaan kahden kauppa kuten yksilöterapiassa. Piilistikö hyvän oppimisen salaisuus, ei niinkään ongelmassa tai ratkaisussa, vaan ongelmanratkaisuprosessissa, jonka aikana opitaan ratkaisua varten tarvittavat metakognitiot, strategiat ja taidot.

OPPIMISEN LÄHTÖKOHTIA

Kirjan toisen jakson fokuksessa on oppiminen. *Pirkko Vesterrinen* tarkastelee projektiopiskelua ja -oppimista nojautuen mm. von Wrightien konstruktivismiin unohtamatta kollaboraatiivisen, kokemuksellisen, kontekstuaalisen ja ongelmaperus-

taisen oppimisen perusteita. Artikkelissa esiteltäviä sosiaali- ja terveysalan työyhteisöjen kehittämissuunnitelmiin osoitettiin oppimisen, työn ja kehittämisen yhdistyvän hyvin projektiohjelmissa. Pahin pullonkaula on prosessi- ja substanssiosaamisen hallitsevien ohjaajien aikaansaaminen moitaitoisuutta vaativien projektien vetäjiksi. *Jyrki Suomalainen* artikkeli ”Tutkimus- ja kehittämishankkeiden opiskelijoiden oppimisympäristöinä” sisältää pohdintaa, jossa opiskelijan kehittymistä työnsuorittajana, nuorempana ja tasavertaisena kollegana tarkastellaan jonkinasteisena kasvumallina ammatikorkeakoulun tutkimustyössä.

OHJAUS PEDAGOGIIKAN OSANA

Kolmannen jakson keskiössä on ohjaaminen eri muodoissaan. *Tia Isokorpi* tarkastelee ohjausta vuorovaikutuksena selvittelen käsitteitä tuutorointi, mentorointi ja vertaistutorointi. Myös oppijan empowerment eli valtaistaminen tulee luonnehdittuksi. *Hannele Koli* kuvaa oppimisprosessin ohjausta, ohjaustapahtuman suunnittelua ja erilaisten ohjaustyylien käyttöä ohjaustilanteessa. *Anneli Sarajärven* terveysalan käytännön harjoittelua käsittelevä ja empiiriseen aineistoon perustuvan artikkelin keskeisin johtopäätös on se, että oppiminen on sidoksissa siihen kontekstiin, jossa harjoittelu suoritetaan, mikä antaa aihetta miettiä harjoittelu- ja ohjauspaikkojen valintaa ja ohjausta.

Maritta Päivisen artikkeli ”Muotoilun asiantuntijaksi kasvaminen” antaa kahdeksan (turhan) johdattelusivun jälkeen kuvan muotoiluartenomin taitoprofiilin rakentamisesta. Lähtökohtana ovat yleiset työelämä-

itsesäätely- ja ammattispesifisistä valmiudet ja kehyskuvauksena neljän vuoden artemiksi kasvamisen spiraali, jonka puitteet ovat asiakas/kohde-ryhmälähtöisyys sekä ammatillinen harjaantuminen ja kasvu. Ensimmäinen vuoden fokuksessa on oppijan *minä* (perusasioiden oppiminen), toisen *sinä* (projekti- ja asiakaslähtöinen työskentely), kolmannen *me* (verkostoituminen osajien kanssa) ja neljännen vuoden *he* (tuote ja tuotanto markkinoita varten). Kukin vuosi kuvataan toinen toisensa päälle rakentuvina kehinä, joita sivumennen sanottuna on hankala lukea, koska kuvioissa tekstit kiertyvät täydet 360 astetta. Päivinen keskittyy kuvaamaan minävuotta, jossa sovelletaan autenttista oppimismallia ja siihen liittyvää jatkuvaa arviointia. Artikkelin ehdottomasti kirjan kiinnostavinta antia huolimatta siitä, että se on vielä kehittämissuunnitelmissa.

OPPIMISYMPÄRISTÖT

Kirjan neljäs jakso keskittyy oppimisympäristöjen tarkasteluun. *Anneli Airola* ja *Taina Juurakko-Paavola* kuvailevat kieltenopetusta kokemuksellisen oppimisen ja asiantuntijuuden kehittämisen viitekehyksessä. *Paula Koistinen* tuo esiin myönteisiä ja kielteisiä havaintoja opiskelijoiden sopeutumisesta vieraassa kulttuurisessa työharjoitteluun. *Pasi Nissinen* esittää ammattikorkeakoulunsa verkko-opetuksen strategian ja prosessisimulointimallin, jolla tavoitellaan verkko-oppimisen yhteisöllisiä ulottuvuuksia.

Veli-Pekka Lifländer tarkastelee yhteistoiminnallista projektioppimista tietoteknisen so-

veltamisen näkökulmasta. *Lifländer* ei käytä valmiita alustoja (WebCT, Optima, R5 Vision ym.) vaan ns. omatekoista runkosivua, jonka hyöty on joustavuudessa, mutta joka vaatii tietoteknistä osaamista hieman keski-verta enemmän. Ns. painavat puheenvuorot (ryhmän tai yksilön tulokset, oppimateriaali, tutkielmat, ongelmaratkaisut, projektihallinto ja -tuotokset) kuvaavat verkkovuorovaikutuksen olennaisimmat tekijät projektin elinkaareissa.

Kirjan viidennessä jaksossa *Antti Kauppi*, *Krista Hanski*, *Riina Nousiainen* ja *Kirsi Lah-tiranta* tutkailevat yhdessä, miksi arviointi koetaan ylimääräisenä työnä, ja miksi se jää toteutukseksi eikä toimi kehittämisen välineenä. Tapausesimerkkinä on opettajakoulutusohjelma, jossa oppimistehtävien ulkoisen arvioinnin, itsearvioinnin ja arviointifoorumien avulla parannettiin tehtävänantoja, oppimisprosessien tunnistamista ja keskustelukulttuuria.

Viimeisessä jaksossa *Raija-liisa Laakkonen* suhteuttaa opettajuutta ammattikorkeakoulun viralliseen kehityshistoriaan. *Liisa Vanhanen-Nuutinen* ja *Marja Harri* kuvailevat viisi terveysalan opettajan kehitystarinaa, joita ovat ”väsymätön itsensä kehittäjä”, ”luotettava opiskelijan tuki ja ohjaaja”, ”Pätevä hoitotyön osaaja – oikea sairaanhoitaja”, ”tunnustusta vaille jäänyt visionääri” ja ”muutoksen kokenut arkirealistti”.

Selkeää, yliopistopedagogiikasta ja muusta ammattipedagogiikasta erottuvaa juonetta kirjasta ei löydy. Yritys sinnepäin on Volasen keskeneräiseksi jäänyt pohdiskelu. Pulma lienee siinä, että kukin oppilaitos ra-

kentelee sitä, mitä parhaiten taitaa eikä yhteistä pedagogista kehittelyä ole. Parhaan käytännön esimerkin tarjoaa Päivisen artikkeli, jossa opetussuunnitelmaa mallinnetaan kiintoisalla tavalla. Projekt- ja verkko-oppimisen lisäksi ammattikorkeakouluissa kokeillaan esimerkiksi ongelmaperustaisen pedagogiikan tai tutkivan oppimisen muotoja. Ne eivät ole kirjaan mahtuneet. Ehkäpä kokeilijat eivät halua pitää itsestään ääntä välttyäkseen turhilta paineilta, sillä kehitys on hidasta ja vaatii paljon työtä.

Kannattiko kirja sitten kirjoittaa? Vastaavaa pedagogista pohdiskelua löytyy lukuisista

muista kirjoista ja artikkeleista. Miksi kirjoittaa jo moneen kertaan kirjoitettua? Ehkä siksi, että ”oman kirjan” kautta asiat tulevat ”oman väen” keskuudessa helpommin tutuksi, ja kenties alan tutkimuskin alkaa kiinnostaa.

Entä eroaako ammattikorkeakoulupedagogiikka yliopistopedagogiikasta? Siihen kirja ei vastaa eikä asiaa tee helpommaksi se, että samat osamisen kehittämisen, työelämäyhteyksien parantamisen ja alueellisen vaikuttamisen vaatimukset esitetään niin yliopistoille kuin ammattikorkeakouluillekin. Onko vedenjakaja sitten tutkimuksessa ja erityisesti sovelta-

vassa tutkimuksessa? Yliopistoille kuuluu perustutkimus ja sitä tukeva soveltava tutkimus. Ammattikorkeakouluille puolestaan kuuluu tuotekehittely ja siihen tähtäävä soveltava tutkimus. Mutta heti, kun katsotaan luonnontieteiden aloja, ero on veteenpiirretty viiva. Jääkö siis jäljelle vain akateemisuuden ja ammatillisen välinen statusero, mikä ei kuitenkaan voi olla kestävä peruste pedagogisten toimintamuotojen erottelulle. Korkeakoulupedagogiikalle on yhä tilausta.

Esa Poikela